

MENEER DOKTOOR TE RUMST, REET EN TERHAGEN 1944-2003 (deel 2)

Geïnspireerd door de boeiende reeks "Meneer dokter" die einde 2009 werd uitgezonden op Canvas, nam ik contact op met 3 oud-geneesheren in Rumst, Reet en Terhagen.

In de zomer van 2009 ging ik langs bij dokter Convent, in het voorjaar van 2011 bij dokter Bleys en in september van dat jaar bij dokter Paridaens. Aan elk van hen stelde ik dezelfde vragen. De antwoorden waren even divers als kleurrijk, maar allemaal doorspekt van gedrevenheid en beroepsernst.

Ik vroeg naar hun wedervaren als huisarts en zoemde vooral in op hun eerste jaren, toen de pastoor, de dokter en de onderwijzer nog de belangrijkste figuren waren in het dorp. Ik peilde naar herinneringen en leerde hen kennen als mensen die leefden voor hun vak, de klok rond werkten als het moest en in korte tijd het vertrouwen van de plaatselijke bevolking wisten te winnen. Alle 3 blikken ze met een gelukkig gevoel terug op een decennialange praktijk. Het werden gesprekken met onverwacht boeiende anekdotes die het dorpsleven van weleer oproepen en de vroegere huisartsen typeren.

Dit is de tweede van 2 afleveringen. De woorden en zinswendingen in cursief zijn letterlijke weergaven van de respondenten. Ze leunen aan bij de spreek- of streektaal. Ze komen de authenticiteit en het karakteristieke van de gesprekken ten goede.

Even herinneren

Jean Convent werd geboren te Berchem op 18 september 1918 als zoon van Emile Convent en Octavie Vergauwen. Emile was geboren in Boom, Octavie kwam uit Wilrijk. Emile Convent was afgestudeerd als doctor in de geneeskunde in 1901 als studiegenoot van Lucien Haesaerts. Emile was werkzaam als gezondheidsinspecteur van de provincie en had geen privépraktijk. In het gezin werden 7 kinderen geboren. Jean is vierde. Zijn broer Luc werd eveneens geneesheer en vestigde zich als orthopedist in Antwerpen. Een broer werd apotheker, twee werden priester en de oudste was advocaat te Antwerpen. Een zus bleef zonder beroep.

Willy Bleys werd geboren op 2 oktober 1935 in Welle (Oost-Vlaanderen, tussen Aalst en Ninove, nu deelgemeente van Denderleeuw) in het huis van een tante. Zijn ouders woonden in Gent. Vader Herman Bleys was postbediende, moeder Germaine Van Nuffel werkte als verpleegster-bezoekster, vergelijkbaar met de huidige *sociaal assistente*. In het gezin werden drie kinderen geboren, Willy is de middelste. Er was een inwonende dame uit Lokeren die men kende, voor de kinderen. In Gent woonde het gezin in de Voskenslaan, nabij het station. In 1940 - 41 bouwde de familie in Welle en vestigde er zich.

Frans Paridaens werd geboren op 29 mei 1937 in Puurs als zoon van Leopold Paridaens en Joanna De Bleser. Zijn ouders hadden een grote autogarage in het centrum van het dorp. Vader was garagist, moeder deed bureelwerk. In het gezin werd nog een meisje geboren. Vader had graag gehad dat zijn zoon hem zou opvolgen in de zaak.

Huisbezoeken en raadplegingen

De eerste jaren deed dr. Convent zijn huisbezoeken per fiets, enkele jaren daarna per moto. Pas later kwam hij in het bezit van een auto. Zijn patiëntenkring strekte zich uit van Heindonk tot aan de Slijkenhoef, van de streek rond de Nete tot aan de Vosberg.

Toen dr. Convent zijn praktijk startte, was er nog geen sprake van bepaalde uren waarop hij raadpleging hield. Zelfs op zondag kwamen ze hem halen, vermits er nog geen zondagsdienst bestond. Werd hij geroepen, dan kwam hij mee. Telefoneren was moeilijk in die tijd. De meesten kwamen bellen aan de deur. Zijn vader, die ook dokter was, heeft hem in het begin eenmaal vervangen. Toen de oorlog voorbij was, keerden zijn ouders terug naar Antwerpen. Dr. Convent huwde in datzelfde jaar 1945.

Dr. Convent weet nog hoe hij 's nachts geroepen werd om schippers die op de Nete aangemeerd lagen te genezen. Hij moest er in het donker naartoe en zich op het schip door het smalle gat wringen om de woonruimte te bereiken. Na verloop van tijd heeft hij dat niet meer gedaan: de zieke schippers moesten dan bij hem aan huis komen voor verzorging.

"Het cliënteel van dokter Raeymaeckers, bleef als het ware aan het huis plakken," weet dokter Bleys. Voor zijn huisbezoeken ging hij tot ver voorbij de gemeente: tot aan de kerk in Kontich, Terhagen, in Rumst tot aan de Vosberg en in de wijk Bosstraat te Boom. In Duffel kwam hij niet, dat was te ver.

De oproepen gebeurden vanaf het begin telefonisch. Of men kwam langs aan de deur. Of het kon ook gebeuren dat men bij een huisbezoek zei: je moet daar en daar en daar ook gaan.

Het was hier ter plaatse de gewoonte dat men meer aan huis ging, zelfs bij nacht en ontij. "Ik ben nooit bang geweest. Hier gebeurden geen deugnietenstreken. Lag er een schop of een hamer op straat of op het muurtje, dan bleef die daar liggen. Niemand nam hem onrechtmatig mee. De deur moest je niet sluiten. Ik heb auto's gehad waar de sleutel niet af geweest is. Ook in de garage niet. De deur van de garage was niet op slot. Moest je 's nachts weg, dan was alles klaar," getuigt dokter Bleys.

"De eerste twee à drie weken begon mijn werkdag om 9 u., daarna is dat 8 u. geworden." Wanneer hij stopte? "Het gebeurde dat het vrij laat was."

"Ik heb altijd op dezelfde wijze gewerkt," legt dokter Bleys uit. "In de dag deed ik huisbezoeken en van 19 tot 21 u. hield ik consultaties. Dat liep soms uit tot 23 u. en dan is het vroeg als je 's anderendaags al om 8 u. weer moet klaarstaan. Ik werkte nooit op afspraak, iedereen die kwam werd bediend. Iedereen mocht altijd komen."

Dr. Paridaens deed zijn huisbezoeken vanaf in het begin met de wagen in Terhagen, Rumst, Reet, Boom, Aartselaar en zelfs in Kontich had hij patiënten van wie hij de vaste huisarts was. Hij had ook een vaste toer met wekelijks, tweewekelijks of maandelijks terugkerende patiënten, zo was de dinsdag bijvoorbeeld de dag waarop hij de Bosstraat aanded. Zijn vrouw hield dat allemaal bij en maakte een plannetje op. Dit alles buiten de oproepen die dagelijks binnenkwamen.

Hoe zag een modale werkdag eruit? "Het gebeurde dat men hier vanaf 7 uur al in de wachtkamer zat om bloed te laten trekken. Dan kwamen de raadplegingen en die liepen vaak uit tot 11 à 12 uur. Daarna ging ik op huisbezoek. Het spreekt vanzelf dat je dan heel laat thuis bent 's avonds. Als er 's morgens consultatie was, was er 's avonds geen en omgekeerd. De avondraadplegingen begonnen rond 19 uur. Om 17 uur zaten er al patiënten in de wachtzaal, om de eerste te zijn. Ze hadden tv - niet van in het begin, maar toch vanaf dat ik hier woon - en het was hier warm."

Administratie

"In het begin hield dat praktisch niets in," zegt dr. Convent. Patiëntendossiers werden wel bijgehouden, maar er gebeurde veel vanuit het geheugen. Na stopzetting van zijn praktijk, heeft dr. Convent ze verbrand.

Ook dokter Bleyts bevestigt dat er van een patiëntenbestand geen sprake was toen hij met zijn praktijk begon. "Hier en daar eens een blaadje met een paar notities. De mensen vertelden hun verhaal en je sloeg dat op in je kop en daarmee kon je verder. Een patiëntenbestand, dat bestond niet," lacht hij, "ik heb een fichesysteem aangelegd en bijgehouden".

"De administratie is de laatste jaren dat ik actief was zeer veel toegenomen. Dat is een van de redenen waarom ik heb gezegd: ik stop ermee," zegt dokter Paridaens. "Ik was een van de eersten die met de computer werkte, samen met dr. Roth, internist. Dat moet in de pioniersjaren van de informatica geweest zijn."

Honorarium

Hoeveel zijn ereloon in het begin bedroeg, weet dr. Convent niet meer, maar het is een paar keer voorgevallen dat iemand zei: ik kan het niet betalen. "En dan liet ik het vallen," besluit hij. Hij heeft ook horen zeggen dat dokter Haesaerts - toen hij nog alleen was als dokter in de Rumst - elk jaar met Kerstmis van op de preekstoel liet afroepen: "Mensen die niet kunnen betalen, moeten niet betalen".

Er was geen vast tarief. Dat bedroeg meer als de raadpleging plaatsvond 's nachts of op zondag, of indien er een bepaalde ingreep moest worden gedaan. Ook afspraken in verband met tarifiering tussen de dokters onderling bestonden niet. "Men vroeg wat men dacht te mogen vragen".

Dr. Bleys herinnert zich dat hij in zijn beginjaren 40 fr. vroeg voor een raadpleging en 60 fr. voor een huisbezoek. "Niet iedereen kon dat betalen. Dat is altijd bij mij gebleven, nooit verder geweest. Maar dat gebeurde."

Dr. Paridaens herinnert zich dat hij in het begin 50 fr. vroeg voor een huisbezoek.

Ziektefonds

Toen dr. Convent zijn praktijk startte, bestond er geen ziekenfonds. "De sociale zekerheid begon in 1945," herinnert hij zich.

Toen dokter Bleys met zijn praktijk begon, bestond de sociale zekerheid al. De dokter gaf afschriften waarmee men naar het ziekenfonds kon, geen genummerde bonnetjes.

In Terhagen was een aanvullend systeem op het ziekenfonds van kracht. Dankzij burgemeester Nicolaas Verlinden konden de mensen bijna alles terugbetaald krijgen. "Voor gepensioneerden bijvoorbeeld," herinnert dr. Paridaens zich, "was de geneeskunde praktisch gratis: zij konden de rekening van de medicijnen die ik voorschreef terugtrekken, maar ook van verbanden en kompressen, zelfs het remgeld. Met de bonnetjes gingen de mensen naar het gemeentehuis. Dat bracht ook soms misbruiken met zich mee. Het is gebeurd dat ik 's nachts uit bed werd gehaald om een suppo op te steken."

Aard van de behandelingen

Dr. Convent voerde ook kleine operaties uit, bijvoorbeeld een vetbol uitnemen. Voor raad - andere dan geneeskundige - kwam men niet bij hem.

Dr. Bleys werd soms in vertrouwen genomen. "Niet vanaf de eerste keer," getuigt hij, "maar eens de mensen je kennen kan je heel gemakkelijk en vrij praten over niet-medische zaken als relaties, politiek, geloof en geld." Als er iets speciaals was, nam hij daarvoor extra de tijd. Routinezaken, die moesten vooruit gaan.

Dr. Paridaens verrichtte de eerste jaren wel veel kleine heilkundige ingrepen, omdat de spoeddienst er nog niet was zoals nu. Naaien, bijvoorbeeld, kwam voor. Doordat de meeste mensen actief waren op het geleege, waren er vrij veel ongevallen. Hij verleende ook assistentie bij chirurgen in het ziekenhuis als ze operaties bij zijn eigen patiënten uitvoerden. Enerzijds was dat een grote tijdsinvestering, anderzijds waren de voordelen dat je het allemaal kon meemaken, bijvoorbeeld met het oog op de nabehandeling. Hij ging ook regelmatig op bezoek bij patiënten in het ziekenhuis.

Tandverzorging deed hij alleen tijdens zijn stage in Doel, daar had hij er ook de basisapparatuur voor.

"Over geld werd met mij niet gesproken, maar over familiale problemen en de kinderen, ja. Dat gebeurde meer aan huis dan op raadpleging, dan kon het wat uitlopen. Ik nam er mijn tijd voor, de problemen waren vaak niet te onderschatten en moeilijker te behandelen."

Samen met dr. Luc De Backer ben ik dokter geweest van de Rijkswacht te Rumst (Antwerpsesteenweg). Wij waren de huisdokters van de rijkswachters en moesten ook regelmatig uitrukken voor een bloedafname bij ongevallen waarbij vermoedelijk dronken chauffeurs betrokken waren."

Echtgenote

De vrouw van dr. Convent nam de telefoon aan. In de beginjaren was een vlotte communicatie met de dokter als hij onderweg was bijna onmogelijk. Soms gebeurde het dat hij opgeroepen werd om een bevalling te gaan doen in het ziekenhuis. Mevr. Convent hing dan een doek uit het raam. Als de dokter dan thuis langskwam, wist hij dat hij niet moest binnenkomen maar onmiddellijk en zonder tijdverlies naar het ziekenhuis kon rijden.

De vrouw van dokter Bleys nam de telefoon aan, deed de boekhouding en *maakte de toer op*. Zij zorgde eveneens dat het medisch materiaal gesteriliseerd werd.

Mevrouw Paridaens deed alles, zelfs helpen in de praktijk. "Bloed prikken bijvoorbeeld, maar ook administratief werk zoals de telefoon aannemen, plannetjes opmaken voor de huisbezoeken, contact houden met de mensen. Het was zelfs zo ver dat er mensen kwamen bellen aan de deur en tegen haar al heel hun verhaal deden, zodat ik vooraf bijna altijd de diagnose al wist via mijn vrouw. Zij kende ook de adressen van de patiënten van buiten, veel beter dan ik. Ja, de toegankelijkheid was zeer groot hier. Voor de mensen was dat formidabel."

Niet-medische initiatieven

Dokter Bleys nam ook initiatieven buiten het strikt medische kader. In 1970 hielp hij het post universitair initiatief Schelde-Rupel oprichten. Tijdens de wintermaanden hadden dan een viertal avonden met spreker plaats. De dames werden mee uitgenodigd; voor hen was er een aparte activiteit. Daarna gingen we samen op pad. Op die manier hebben we heel de streek leren kennen. Het heeft vele jaren geduurd. Natuurlijk blijft niets eeuwig bestaan, onder andere door veranderingen die de tijd met zich meebrengen. Jongere collega's kwamen er niet meer zo op af, hun vrouwen helemaal niet omdat die allemaal een eigen beroep hadden.

In de jaren 80 is dokter Bleys plaatselijk vertegenwoordiger geweest van UHAK (Unie van de Huisartsen Kringen). Hij heeft er een v.z.w. voor opgericht.

Dr. Paridaens is lange tijd voorzitter geweest van de geneeskundige kring van Boom en omstreken. In die functie volgde hij dokter Bleys op. Het doel was voor hem de samenwerking tussen geneesheren, huisartsen en specialisten te bevorderen. Dat concretiseerde zich in twee soorten activiteiten: 2 à 3 keer per jaar werd er een uitstap gepland en er werden nascholingen georganiseerd. "Vooral dat laatste was een groot werk. Om 20.30 u. thuiskomen, vlug een boterham eten, en om 21 uur opnieuw weg om de sprekers te ontvangen en in te leiden," weet dr. Paridaens nog.

Evoluties

Als grootste veranderingen gedurende de periode dat hij actief was, vermeldt dr. Convent de opkomst van het ziekenfonds en de oprichting van de zondagsdienst. Op medisch gebied was dat het gebruik van de penicilline en streptomycine. Het gebruik van penicilline *hing in de lucht* toen hij begon, streptomycine kwam later. Veel mensen werden daarmee gered. Hij herinnert zich een vrouw die wel 50 etterige wonden had, te wijten aan de bacil van Koch. Zij werd behandeld met streptomycine en is genezen. Penicilline moest besteld worden en was aanvankelijk erg duur. Vele mensen konden het niet betalen. Het werd slechts in uiterste nood gebruikt.

"De *properigheid* van de mensen heeft veel vooruitgang geboekt," stelt dr. Convent. Of hij dan in huizen kwam waar de hygiëne te wensen overliet? "Zeker en vast," weet hij, "zeker en vast".

Hij bleef op de hoogte van de nieuwste ontwikkelingen doordat hij verschillende tijdschriften binnenkreeg. "Daar stond dat allemaal in," verklaart hij. Naarmate de jaren vorderden, kwamen er meer en meer vertegenwoordigers. Ze kwamen tijdens het spreekuur vertellen over nieuwe geneesmiddelen. "Soms was dat meer reclame dan werkelijkheid," lacht hij.

Het eerste toestel dat hij kocht was een bloeddrukmeter.

Heel de inrichting van de kelder werd veranderd in 1958. Er werden twee raadplegingkamers geïnstalleerd, in de ene konden de mensen zich omkleden, in de andere was de dokter terwijl bezig met een andere patiënt.

Een grote vooruitgang was de aankoop van een radioscopietoestel. Zo kon hij, zonder dat hij de mensen moest doorsturen, zien of een patiënt bijvoorbeeld leed aan tuberculose.

Toen dr. Bleys begon, was er een zondagsdienst die georganiseerd werd door dokters die wilden meedoen uit Boom, Rumst, Terhagen en Reet. Convent was de organisator. "Hij heeft het nog een paar jaar gedaan, daarna heb ik het overgenomen," zegt dr. Bleys. "Later zijn Reet, Rumst en Terhagen van Boom afgesplitst en waren we met vier: Convent, Bleys, De Backer en Paridaens."

"Penicilline en streptomycine waren er al toen ik begon. Penicilline was er eerst om in te spuiten, later in tabletvorm. Streptomycine werd vooral gebruikt bij tuberculose. Daarna zijn terramycine en vele afgeleiden gekomen. Tuberculosepatiënten, ik heb er enkele gehad. De families van deze patiënten werden ook *nageplozen* aan de hand van platen."

Een grote evolutie deed zich voor met de opkomst van de wegwerpspuit. In het begin werkten we met glazen spuiten die we moesten steriliseren, heel in het begin afkoken, naalden en instrumenten moesten in een warme luchtoven. Dat was werk voor de echtgenote.

"Vroeger moesten we veel meer 's nachts uit bed dan nu. Mensen met astma hadden nog geen puffers bij de hand, waarmee zij zich konden behelpen," zegt dr.Paridaens. De opkomst van deze puffers was een hele stap vooruit in de geneeskunde.

"In het begin kenden we geen wachtdienst. Met dokter Convent en dokter Bleys hebben we een wacht opgericht voor zaterdag en zondag. Een nachtdienst is veel later opgericht. Daarvoor eindigde mijn werkweek zondagmiddag. Ik kon dan nog net even naar huis om de familie te zien.

"Wij zijn de gelukkige getuigen geweest van een grote vooruitgang in de geneeskunde, op alle domeinen. Waar het gebruik van antibiotica afnam, was er een toename in gebruik van antidepressiva en cholesterolbehandelende middelen. Hartpatiënten met een vernauwing van de slagaders konden geholpen worden met een bypass, bij die met hartritmestoornissen kon een pacemaker ingeplant worden, een stent kan een vernauwing van een bloedvat overbruggen. Zoals ik reeds zei konden patiënten met astma of ademnood zichzelf behelpen met puffers. Vroeger waren er geregeld maagoperaties wegens bloedende maagzweren. Sinds het opkomen van endoscopie en het op de markt komen van medicatie als Zantac, Losec enz. werd een operatie eerder een uitzondering. Diabetici deden meer zelfcontrole en checken nu zelf hun glucosegehalte met glucometers en strips. Digitale medische draadloze apparaten veroorzaakten een positieve storm in de toekomst van de geneeskunde. De stethoscoop waarmee we jaren lang hebben rondgetoerd zou in de toekomst weleens kunnen verdwijnen.

Dr.Paridaens schetst vervolgens de verschillende pistes die hij volgde om bij te blijven met de nieuwste ontwikkelingen :nascholingen die hij lang zelf organiseerde met sprekers-specialisten van de regio, tijdschriften en vertegenwoordigers die regelmatig over de vloer kwamen.

De laatste jaren

In de jaren 1980 zijn dr. Gustaaf Vinck, Antoon Vermeeren en Mark Ceulemans het medisch korps in Rumst komen versterken. In 1992 hield dr. Convent ermee op. Zijn cliënteel was stilaan *afgezakt*. Twee jaar nadien is hij in Sint-Lambrechts-Woluwe gaan wonen.

Nadat dr. Bleys gedurende 10 jaar de enige huisarts in Reet was, kwam begin jaren 1970 dr. Armand Pierre erbij. Hij vestigde zich in de Eikenstraat en bleef er. Dr. Moortgat, Van Boxem en Goossens kwamen later.

"Op het moment dat ik 67 geworden ben, in oktober 2002, heb ik beslist om ermee te stoppen. Het was voor de winter. Ik besliste om geen winter meer te doen." De opvolging was verzekerd. De praktijk werd met een gerust gemoed overgelaten aan zijn zoon Kris Bleys.

In Terhagen is dr. Van Bulck erbij gekomen. "Die was eerst huisarts en is zich later gaan specialiseren. Nu is hij gynaecoloog. Dr. Nys is gestorven in de jaren 1980 en opgevolgd door dr. De Kimpe, die jong overleed. Na haar is dokter Colans gekomen," weet dr. Paridaens.

De dochter van dr. Paridaens studeerde zowel geneeskunde als farmacologie. Zij heeft gedurende een jaar met haar vader samengewerkt, maar is hem uiteindelijk niet opgevolgd. Zij koos voor een job in de farmacologische sector.

De laatste twee jaren werkte dr. Paridaens samen met de jonge dr. Van Gerven die uit Limburg afkomstig is. Dat begon voornamelijk omwille van gezondheidsredenen (hij onderging tweemaal een oogoperatie), maar gaandeweg zag hij in hem een zeer goede opvolger. Toen hij in september 2003 definitief stopte, nam de jonge collega alles over behalve het huis en vestigde zich elders in Terhagen.

Dank aan de heren Jean Convent, Willy Bleys en Frans Paridaens voor hun medewerking.

Jean Convent overleed eind 2009 korte tijd na een val in zijn woning. Willy Bleys en Frans Paridaens wonen nog in hun woning waar ze jarenlang hun praktijk hadden.

Tom De Loenen